

Василенко Олена Вікторівна,
кандидат педагогічних наук, доцент,
професор кафедри іноземних мов
Національної академії внутрішніх справ

ПОНЯТТЯ НАВЧАЛЬНОЇ ТЕХНОЛОГІЇ В ЗАРУБІЖНИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕННЯХ

Серед шляхів забезпечення якісного навчання в системі вищої освіти є активна розробка та впровадження в навчальний процес перспективних новітніх технологій навчання, що співвідносяться з цілями і завданнями гуманістичної особистісно-орієнтованої освіти. Про це свідчать теоретичні дослідження і практика навчання в системі освіти розвинених країн. Впровадження таких технологій має сприяти формуванню готовності тих, хто навчається, адекватно розв'язувати проблеми сучасності, реагувати на них, ефективно вирішувати професійні завдання, прогнозувати й змінювати соціальну реальність.

Протягом майже століття, і, особливо в останні десятиліття, активно проводяться дослідження навчальних і освітніх технологій американськими вченими (М. Спектор, Е. Паркс, А. Бейтс, Д. Меррвілл, В. Кроу, Г. Трентін), англійськими (Р. Мейсон, А. Бейтс, А. Кей, та ін.), німецькими (Р. Розенберг, М. Тіксеїра, А. Тіагота ін.). У зарубіжних педагогічних дослідженнях зустрічаються численні визначення поняття навчальної, або освітньої, технології (educational technology).

Так, Комітет визначень і термінології Асоціації освітніх комунікацій і технологій визначає навчальну технологію таким чином: «Навчальна технологія є теорією і практикою сприяння навчанню та підвищенню його ефективності шляхом розробки, використання і управління відповідними технологічними процесами і ресурсами»[2].

На думку зарубіжних дослідників, навчальна технологія пов'язана з використанням як матеріального обладнання, так і навчальних методик. Вона включає в себе кілька сфер, зокрема теорію навчання, комп'ютерне навчання,

онлайн-навчання, а також, м-навчання, де використовуються мобільні технології.

Таким чином, існує декілька окремих аспектів, що описують інтелектуальний і технічний розвиток навчальних технологій :

- навчальні технології як теорія і практика педагогічних підходів до навчання,

- навчальні технології як технологічні засоби і засоби масової інформації, які допомагають в обміні знаннями, а також їх розвитку ,

- навчальні технології для систем управління навчанням, такі як засоби для навчання студентів і управління навчальними програмами, а також інформаційні системи освітнього менеджменту,

- навчальні технології як навчальний предмет; такий як, наприклад, «Комп'ютерні дослідження» або «Інформаційні та комунікаційні технології (ІКТ)».

Американський дослідник Р. Річі визначає навчальну технологію як «теорію і практику розробки, розвитку, використання, управління та оцінювання процесів і ресурсів навчання» [3]. Таким чином, навчальна технологія означає всі дієві і перевірені прикладні знання і техніки, такі як засоби, обладнання, а також процеси і процедури, отримані з наукових досліджень. У даному контексті технологія може відноситися до теоретичних, алгоритмічних або евристичних процесів, і не обов'язково означає матеріальну технологію. Зогляду на це визначення, навчальна технологія є всеосяжним терміном і для матеріальних засобів і теоретичних основ для підтримки навчання і викладання. При тому навчальна технологія не обмежується високими технологіями. Проте, сучасні електронні навчальні технології є важливою частиною освіти і суспільства на сьогоднішній день.

В наукових дослідженнях зазначається, що навчальна технологія охоплює безліч різних видів і назв, таких як: електронне навчання (е-навчання), навчальні технології, інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) в освіті, мультимедійне навчання (multimedialearning), технологічно-розвинене навчання (TEL),

керування з використанням комп'ютера (СВІ), комп'ютерне навчання (СВТ), комп'ютерне інструктування, Інтернет-навчання (ІВТ), гнучке навчання, веб-навчання (WBT), інтерактивне навчання, цифрова навчальна співпраця, розподілене навчання, комп'ютерно-опосередкована комунікація, кібер-навчання, і мульти-модальне навчання, віртуальне навчання, особисте навчальне середовище, мережеве навчання, віртуальне навчальне середовище (так звані навчальні платформи), м-навчання, повсюдне навчання, цифрова освіта тощо [4].

Кожен з цих численних термінів має своїх прихильників, які вказують на їх потенційні відмінні риси, хоча багато термінів і понять в освітній технології були визначені не чітко. Численні розбіжності у термінології пояснюють тим, що підкреслюються окремі особливості, компоненти або способи доставки інформації, скоріше, ніж принципові відмінності щодо концепцій або принципів. Наприклад, м-навчання (мобільне навчання) підкреслює мобільність, яка дозволяє змінювати час, розташування, доступність і зміст навчання, тим не менш, його мета і концептуальні принципи є ті ж самі, що у навчальній технології.

Х. Азіз наводить таке визначення: «Навчальна технологія розглядається як впровадження відповідних інструментів, методів або процесів, які сприяють застосуванню почуттів, пам'яті і пізнання для покращення практики навчання і поліпшення результатів навчання» [2].

Водночас технологію навчання тлумачать як сукупність і порядок функціонування всіх особистісних, інструментальних і методичних засобів, які використовуються для досягнення поставлених завдань. Технологію навчання дорослих також розглядають як систему форм, методів, засобів, які реалізують зміст навчання й спрямовуються на досягнення діагностично заданої мети, зорієнтованої на можливості дорослих учнів в організації своїх занять [1].

Характерною особливістю технологій навчання дорослих зарубіжні дослідники називають акцентування на соціальній природі навчання та розвитку особистості, що зумовлює орієнтацію не на індивідуальні, а на групові форми навчання, сумісну діяльність, на різноманітність форм взаємодії,

міжособистісних відносин та спілкування, на природне «виращування» індивідуальності з «колективного суб'єкту» у співпраці та співтворчості. Тому до провідної функції освітніх технологій відносять гуманістичну функцію, яка передбачає створення умов для самореалізації та саморозвитку людини, її адаптації в сучасному суспільстві. Отже, інтегративними принципами технологій, що використовуються при навчанні, є такі: принцип цілісності, що зумовлює гармонійність поєднання усіх її елементів; а також принцип варіативно-особистісної організації навчання, який передбачає адаптивність технології до особистісних особливостей.

Відомі американські вчені у сфері освіти А. Маслоу, К. Роджерс стверджують, що впровадження в навчальний процес новітніх технологій навчання повинно базуватися на таких принципах, як індивідуалізація та диференціація навчання; розвиток та самореалізація творчих здібностей; визнання провідної ролі мотивації навчання; повага до особистості; активізація та інтенсифікація в навчанні.

Існують різні типології технологій навчання, що використовуються у різних ланках системи освіти. Поширеною є така типологія технологій навчання:

1. Структурно-логічні (задані) технології навчання, які являють собою поетапну організацію постановки завдань навчання, вибору способів їх вирішення, діагностики та оцінки отриманих результатів.

2. Комп'ютерні технології, пов'язані із застосуванням інформаційних, тренінгових, контролюючих і розвивальних навчальних програм різного виду, різних засобів навчання, у т. ч. електронних підручників.

3. Тренінгові технології, пов'язані з відпрацюванням певних алгоритмів навчально-пізнавальних дій і способів розв'язання типових завдань у ході навчання (тести і практичні вправи).

4. Дистанційні навчальні технології, які спрямовані на підвищення ефективності взаємодії викладача та студента, що забезпечується: пересиланням навчально-методичних матеріалів електронною поштою; організацією безпосереднього спілкування за допомогою форумів, інтернет-пейджерів і

відеоконференцій; віддаленим виконання практичних робіт; поточним контролем засвоєння знань в онлайн-режимі [1].

На основі теоретичного і практичного досвіду навчання у США було виділено три концептуальні моделі навчання, а на їх основі – три групи технологій навчання учнів та студентів, поширених у американській країні:

- традиційно-дидактичні (демонстрація, опитування, відповіді на запитання);
- проблемно-пошукові (дискусії, проблемні ситуації, бесіди) і
- фасилітовані (від амер. *facilitate* – полегшувати; допомагати; просувати; сприяти), такі як інтерактивні технології «круглого столу», «групової терапії» тощо).

Отже, вибір і впровадження науково обґрунтованих навчальних технологій дозволяють організувати процес освіти відповідно до потреб і життєвого досвіду учнів і студентів, що, в свою чергу, відповідає основним принципам ефективного навчання.

Список використаних джерел:

1. Сучасні технології освіти дорослих: посіб. / авт. кол. : Л. Б. Лук'янова, О. В. Аніщенко, Л. Є. Сігаєва, С. В. Зінченко, О. В. Баніт, Н. І. Дорошенко. — Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. — 182 с.
2. Definition of Educational Technology. Електронний ресурс. – режим доступу: <https://itlatnd.wordpress.com/2010/09/17/definition-of-educational-technology/>
3. Richey R.C. (2008). Reflections on the 2008 AECT Definitions of the Field. *TechTrends*. 52 (1): 24–25.
4. [Selwyn N. \(2011\) Education and Technology: Key Issues and Debates. London: Continuum International Publishing Group.](#)